

Tarn-et-Garonne

De Tarn-et-Garonne is zo'n departement waar zelfs doorgewinterde Frankrijkgangers even over moeten nadenken. 'Is dat niet in de buurt van Albi?' Bijna goed. Het is de streek van de Gorges de l'Aveyron, de abdij van Moissac, van Saint-Antonin-Noble-Val en van andere goed geconserveerde middeleeuwse dorpen die we voor deze reportage gaan bezoeken. Maar kom, laten we beginnen met een fietstochtje.

TEKST: **NANZHU HIDDÉS & EN ROUTE** • BEELD: **NANZHU HIDDÉS, FOTOLIA E.A.**

1

3

2

DE TARN-ET-GARONNE ONTLEENT ZIJN NAAM AAN DE rivieren Tarn en Garonne die bij Castelsarrasin samenkomen. Ondanks dit gegeven geniet dit charmante stadje met zijn opmerkelijke Église Saint-Sauveur weinig bekendheid. Toeristen geven liever de voorkeur aan een fietstocht langs het Canal des Deux Mers met zijn lommerrijke oevers **1**.

Het Canal des Deux Mers verbindt de Atlantische Oceaan met de Middellandse Zee en wordt gevormd door het Canal de Garonne en het Canal du Midi. Langs de Véloroute des Deux Mers, het fietspad dat met het kanaal mee slingert, vinden we grote platanen die de oevers in de 17e eeuw moesten versterken, maar die momenteel worden bedreigd door een bomenziekte. Het departement doet er echter alles aan om de bomen te redden, niet in de laatste plaats om dit unieke stukje natuurlandschap op de werelderfgoedlijst van de UNESCO te houden.

Van Moissac naar Auvillar

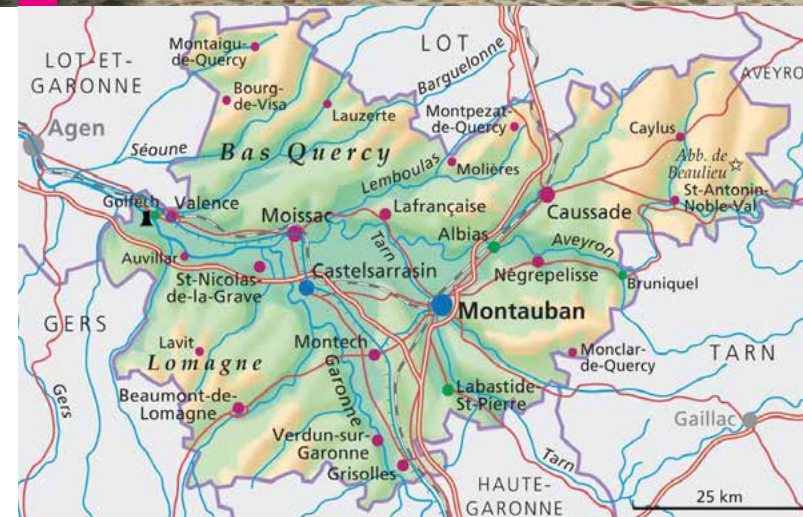
De Véloroute leidt onder meer langs Moissac, met zijn monumentale Pont-Canal du Cacor **2**. Dit bevaarbare aquaduct uit 1845 maakt deel uit van het Canal de la Garonne en overspant hier de Tarn.

Moissac is echter vooral bekend vanwege zijn unieke romaanse abdij en abdijkerk Saint-Pierre. Het voorportaal van de kerk, vol met beelden en reliëfs, en de kloosteromgang zijn absolute hoogtepunten van Franse romaanse kunst en eveneens opgenomen op de werelderfgoedlijst van de UNESCO (zie pagina 32).

Onderweg naar het dorpje Auvillar komen we langs verschillende *pigeoniers* (duiventorens) **3**. Deze werden van de 13e tot de 19e eeuw gebruikt om de status van de boer aan te geven. Hoe groter de duiventoren, des te rijker de boer. Bovendien waren de uitwerpselen van de duiven uitstekend

4

5

geschikt om het land te bemesten. Beter nog dan koemest. Vandaag de dag worden deze historische pigeoniers onder andere gebruikt als chambres d'hôtes.

Het centrale plein van Auvillar wordt gedomineerd door de *Halle circulaire* uit 1825 **4**. In de 19e eeuw was dit het centrum van een bloeiende graanhandel met steden als Bordeaux en Toulouse die de verschillende soorten graan eenvoudig via de Garonne konden laten vervoeren. Na de Eerste Wereldoorlog nam echter het transport per trein toe, wat ertoe leidde dat de graanhandel in Auvillar tot een einde kwam.

Maar graan was niet de enige bron van inkomsten van het dorp. Een ander belangrijk handelswaar was de keramiek. Nog altijd wordt jaarlijks in oktober een grote keramiekmarkt georganiseerd, waar plaatselijke kunstenaars hun keramiekbeeldjes exposeren en te koop aanbieden. Deze tentoonstelling heeft ook een wedstrijdelement, waarbij

een jury bepaalt welk beeldje het mooiste is en een plaatsje in het dorp krijgt **5**. In het museum de la Faïence et de la Batellerie is een ruime collectie keramiek uit de 19e eeuw te bewonderen.

Opgekruld marktplein

We vervolgen onze route door de Tarn-et-Garonne in Lauzerte, evenals Auvillar geclassificeerd als een van *Les plus beaux villages de France*. De ruim opgezette place des Cornières is omgeven door arcaden in rondbogen, wat in deze streek sowieso veel voorkomt. In de middeleeuwen was dit het domein van veel ijzersmeden. Tegenwoordig vinden we er de onvermijdelijke terrasjes, waar het niettemin goed vertoeven is. Wie hier, na een paar glaasjes te veel, meent te zien dat een hoek van het plaveisel omhoog krult, hoeft zich geen zorgen te maken. Dit is inderdaad het geval – het is het werk

6

7

Wie hier, na een paar glaasjes te veel, meent te zien dat een hoek van het plaveisel omhoog krult, hoeft zich geen zorgen te maken

van de lokale kunstenaar Jacques Buchholtz ⁶. De achterliggende gedachte van zijn creatie uit 1988 is dat het zo net lijkt alsof de wind het plein heeft opengeblazen, waardoor de kleur van het dorp zichtbaar wordt en naar de hemel reikt. Maar daar was u waarschijnlijk zelf ook al opgekomen.

Als we verder het dorp inlopen, komen we bij l'Espace points de Vue, een expositiehal waar nog meer (vooral lokale) kunstenaars hun werk aan het publiek tonen en waar men gratis naar binnen kan. Iets verderop biedt de fraai aangelegde Jardin du pèlerin u de mogelijkheid om een soort reuze-ganzenbordspel te spelen ⁷. Het doel van dit spel is dat de speler kennismaakt met het dagelijks leven van een pelgrim. In de tuin staan borden met liederen die pelgrims zingen, en foto's die voornamelijk zijn gemaakt langs de bekende pelgrimsroute La voie du Puy-en-Velay. Het spel bestaat sinds 2001 en de regels en dobbelstenen zijn verkrijgbaar bij het toerismebureau.

The hundred foot journey

Wie een trip door de Tarn-et-Garonne niet alleen met een fietstocht wil beginnen, maar daar ook mee wil eindigen, moet zeker naar de Gorges de l'Aveyron gaan. Het is een adembenemend natuurgebied met grillige kliffen en beboste hellingen waar de Aveyron rivier doorheen kronkelt. Een uitstekend bewegwijzerde fietsroute van 85 km leidt van Ramierou tot Laguëpie en voert onder meer langs Saint-Antonin-Noble-Val ⁸, dat al in de 8e eeuw werd gesticht rond een voormalige benedictijnenabdij. Het was hier dat filmregisseur Lasse Hallström zó onder de indruk raakte van het goeddeels onaangetaste middeleeuwse erfgoed, dat hij besloot om het grootste deel van zijn film *The hundred foot journey* er op te nemen. In deze film uit 2014 woont Marguerite (Charlotte Le Bon), op wie de leerling-kok Hassan (Manish Dayal) verliefd wordt, in Auberge Lion d'Or. Deze

8

9

10

eeuwenoude herberg bestaat echt en wordt geleid door het Nederlands echtpaar Jan en Bo van Schaik. Mede dankzij de film was 2014 voor hen een uitstekend jaar (zie pagina 33).

Het oudste monument van Saint-Antonin-Noble-Val geldt tevens als een van de oudste van Frankrijk: La Maison Romane stamt uit 1125, deed vroeger dienst als gemeentehuis en nu als museum ⁹. De toren, gebouwd naar Toscaans voorbeeld, is ontworpen door Eugène Viollet-le-Duc, de beroemde architect die het gebouw in de 19e eeuw restaureerde.

Een wandeling door een prachtig dorp als Saint-Antonin-Noble-Val betekent vooral: veel omhoog kijken. En dan zie je dat heel veel authentieke muurdecoraties nog altijd aanwezig zijn ¹⁰. Wat eveneens opvalt is dat de huizen, naarmate we dichterbij de rivier komen, steeds lager worden. Dit heeft een verklaarbare oorzaak: de rijke bourgeoisie woonde in de 15e eeuw in de binnenstad en kon zich meer verdiepingen

permitteren. De bovenste verdieping had doorgaans een houten balkon waar dierenhuiden werden gedroogd en die vervolgens op de markt werden verhandeld ten behoeve van de leerindustrie.

Het lijkt voor de hand liggend dat Saint-Antonin-Noble-Val, evenals Lauzerte en Auvillar, al lang met het keurmerk *Les plus beaux villages de France* is bekroond. Toch is dat niet het geval. De gemeente dient hiervoor namelijk zo'n drie euro per inwoner per jaar te betalen. Met een inwonersaantal van ongeveer 1900 vindt men dat te gortig.

En dan hebben wij Nederlanders de reputatie dat we zuinig zijn ...

Meer informatie over de Tarn-et-Garonne:

Website van het departement: www.tourisme82.com
Frans Bureau voor Toerisme: www.rendezvousenfrance.com

De abdij van Moissac

TEKST: PAUL LE BLANC

De abdijkerk van Saint-Pierre in Moissac is een meesterwerk van romaanse architectuur. Op het timpaan troont God, omgeven door de vier Levende Wezens (rond, leeuw, adelaar en engel) en de 24 oudsten met in hun hand een snaarinstrument en een reukvaas. Op de middelzuil zien we aan de voorzijde prachtige leeuwen, symbool van het overwonnen kwaad en aan beide zijanten ervan de figuren van Jeremia en Paulus die corresponderen met de figuren van Jesaja en Petrus aan weerszijden van de ingang.

Op de linker zijwand van het portaal wordt de pelgrim gewezen op het gevaar van twee ongedenken: de onkuisheid (een vrouw die wordt aangevreten door slangen en belaagd door een duivel) en de gierigheid (een vrouw met een zak geld wordt door een duivel gegrepen). De gierigheid wordt nog eens extra benadrukt door twee scènes met het verhaal van de rijke vrek (aan tafel gezeten en liggend op zijn sterfbed). Op deze wijze wordt de bezoeker aangespoord om vooral het offerblok niet te vergeten. Op de rechterzijwand zijn scènes afgebeeld

die betrekking hebben op de menswording van Christus (van de Annunciatie tot de Opdracht in de tempel). In de kloostergang treffen liefhebbers van romaanse beeldhouwkunst een tweede stenen paradijs: maar liefst 88 kapitelen met prachtig uitgewerkte Bijbelse voorstellingen en talloze dier-scènes, waaronder gevleugelde slangen, griffioenen, leeuwen en adelaars. In de Galerie des Moulages van het Musée des Monuments français in Parijs bevindt zich een exacte kopie van het timpaan van Moissac.

Filmcrew als hotelgasten

In 2009 kochten Jan en Bo van Schaik Auberge Lion d'Or in Saint-Antonin-Noble-Val. Na een grondige renovatie bleven zij de oude herberg twee jaar later nieuw leven in. En met opmerkelijk succes, want medio juni 2013 kwam Ruud Dijkmans, makelaar in Saint-Antonin, samen met de art director en locatiemanager van filmproductiemaatschappij Participant Media naar hen toe met de vraag of zij even binnen mochten kijken. Voor de film *The hundred foot journey* zochten zij namelijk een locatie waar hoofdrolspeelster Marguerite (Charlotte Le Bon) zou wonen.

Bo van Schaik vertelt: 'Er werd meteen besloten dat onze auberge het decor zou gaan vormen en dat men scènes in de keuken en in de slaapkamer ging opnemen. In totaal hebben ze tweeëneenhalve dag bij ons gedraaid. De hele herberg zat vol met cameramensen, stylisten, decorbouwers en andere leden van de filmcrew. Ook hebben wij de acteurs ontmoet. Zo hebben we met de Indiase acteur Om Puri een lang

gesprek gevoerd over India. Voor mij heel bijzonder, omdat ik daar zelf als kind heb gewoond. We waren ook aanwezig bij de opnamen van de keukenscène, waarin de hele Indiase familie door Marguerite wordt uitgenodigd om lokale specialiteiten te proeven. Het was leuk om te zien dat veel van onze eigen keukenspullen in de film zijn gebruikt. Ik weet nog dat de hoofdrolspelers Charlotte Le Bon en Manish Dayal gewoon bij ons in de zitkamer een middag hebben gerepeteerd. Buiten het beeld van de camera leken zij het eveneens

goed met elkaar te kunnen vinden. Naar aanleiding van de film hebben we veel bijzondere reacties en gasten gekregen. Zo hebben we mensen uit onder andere Singapore, Israël en Australië op bezoek gehad.'

Auberge Lion d'Or
Jan & Bo van Schaik
8, rue des Carmes
Saint-Antonin-Noble-Val
Tel. 0033-(0)5-63314190
Mob. 0033-(0)601082418
WWW.AUBERGELELIONDOR.FR
AUBERGELELIONDOR.BLOGSPOT.COM

Où manger & où dormir?

Hôtel Manoir Saint Jean
Fijn hotel, rustig gelegen op de hellingen van Moissac. Opgetrokken en grotendeels ingericht in de neoklassieke stijl van de 19e eeuw. Saint-Jean de Cornac 82400 Saint-Paul-d'Espis
WWW.MANOIRSAINTJEAN.COM

L'Auberge de Bardigues
Dit trendy en gastronomische restaurant wordt gerund door de broers Simon en uitstekend beoordeeld op Tripadvisor. Le Bourg 82340 Bardigues
WWW.AUBERGEDEBARDIGUES.COM

Hôtel Le Belvédère
Vanuit het openlucht-zwembad biedt dit hotel een fraai uitzicht over de Lauzertevallée. In de spa is het heerlijk ontspannen na een drukke dag. 82110 Lauzerte
WWW.LEBELVEDERE.BIZ

Le Florentin
Klein restaurant tegenover de abdij van Moissac. Alleen al voor het uitzicht een aanbevolen adres. Enige minpuntje: men serveert hier foie gras. 8, place Roger Delthil 82200 Moissac
LEFLORENTIN-BISTROTGOURMAND.FR

Ma ville rose Schuilen in Montauban

Door de eeuwen heen zochten velen hun heil in Montauban, van opstandige dorpingen tot tegenstanders van Franco. Vandaag de dag is de stad een perfect toevluchtsoord voor iedereen die houdt van kunst, historie en architectuur.

TEKST: NANZHU HIDDÉS & EN ROUTE • BEELD: FOTOLIA E.A.

De Mona Lisa werd korte tijd verborgen gehouden in een geheime kluis achter een wijnkelder in Montauban

WIE VANUIT TOULOUSE NAAR HET NOORDEN RIJDT, ZIET de horizon geleidelijk van kleur verschieten. Niet zo verwonderlijk, want slechts 45 kilometer verderop ligt de stad die door bewoners liefkozend 'ma ville rose' wordt genoemd: Montauban. Dit plaatsje met zijn roze-rode bakstenen is samen met Figear, Cahors en Millau een van de vier *villes d'art et d'histoire* in de regio Midi-Pyrénées.

Bolwerk van Hugenoten

De stad die nu op de kaart staat als Montauban werd in 1144 gesticht door Alphonse Jourdain, graaf van Toulouse. Het was bedoeld als toevluchtsoord voor de bewoners van het nabijgelegen Montauriol, een dorpje rond het klooster van Saint-Théodard. De dorpelingen waren in opstand gekomen tegen de monniken en de torenhoge belastingen. In de nieuwe nederzetting aan de Tarn zou iedereen volgens de graaf 'beschermde en vrij' zijn. Tegelijkertijd versterkte hij met zijn 'barmhartigheid' zijn macht in deze vruchtbare en strategische regio. Hij doopte de stad 'Montalba' – 'witte berg' in het Occitaans – als contrast met Montauriol, wat 'gouden berg' betekent.

Vanaf de tweede helft van de 13e eeuw beleefde de stad een welvarende periode; de handel met Engeland was toen op zijn hoogtepunt. In dit tijdvak komen belangrijke bouwwerken tot stand, zoals de Église Saint-Jacques en Pont-Vieux, een brug van 205 meter lang met een kapelletje gewijd aan Sainte Catherine, beschermheilige van de schippers.

Vanaf 1337 breekt een lange periode van verval aan: de Honderdjarige oorlog, de Britse bezetting, de pest, hongersnood. In 1560 start de volgende episode in de geschiedenis van de stad. De bisschoppen kiezen voor het protestantisme. Montauban groeit uit tot een bolwerk van Hugenoten en vormt een kleine onafhankelijke republiek. Louis XIII besluit hier korte metten mee te maken en stuurt in 1621 zijn leger naar Montauban. Ondanks een belegering van 86 dagen geven de bewoners zich niet over. Pas in 1629 is het gedaan met de onafhankelijkheid en onderwerpt Montauban zich aan het regime van het Franse koninkrijk. Kardi-naal Richelieu zorgt ervoor dat het katholicisme in ere wordt hersteld.

In de 20e eeuw wordt Montauban wederom een toevluchtsoord – net zoals dat in 1144 het geval was. Tijdens de Spaanse burgeroorlog zoeken veel vluchtelingen hun heil in Montauban, waaronder de laatste president van de republiek Spanje, Manuel Azaña. Ook in de Tweede Wereldoorlog trekt de stad vluchtelingen aan. De bekendste 'vluchteling' is echter een schilderij: de Mona Lisa van Leonardo da Vinci wordt korte tijd verborgen gehouden in een geheime kluis achter een wijnkelder.

Straten als een dambord

Montauban is na Mont-de-Marsan de oudste *bastide* (versterkte nederzetting) van Zuid-Frankrijk. In beide steden liggen de straten in rechte hoeken – als een dambord – rondom een plein. Het centrale plein van Montauban, de Place National, heeft een rondgang van dubbele arcades. Hier vindt de wekelijkse markt plaats en worden regelmatig concerten en festivals georganiseerd. Veel van de fraaie herenhuizen die het plein omkaderen stammen uit de 18e eeuw. In een daarvan is tegenwoordig het gemeentehuis gevestigd, de andere zijn voornamelijk in gebruik als bedrijfspand.

Musée Ingres

Museum in het voormalige stadhuis van Montauban. Een groot deel van de collectie bestaat uit werk van de in Montauban geboren schilder Jean Auguste Dominique Ingres. In 1851 schonk hij eigen werk, werk van leerlingen en zijn verzameling Griekse vazen aan de stad. Na zijn dood in 1867 werd de collectie in het museum uitgebreid met duizenden tekeningen. Sommige kunstkenneren noemen zijn omlijnde en precieze schilderwijze, waarin penseelstreken onzichtbaar waren, 'gotisch'. Anderen beschrijven zijn werk als 'primitief' en als 'academisch traditioneel'. Zijn liefde voor vrouwelijk schoon loopt als een rode draad door zijn werk heen.

19, rue de l'hôtel-de-ville, 82000 Montauban
MUSEEINGRES@VILLE-MONTAUBAN.FR - WWW.MUSEEINGRES.MONTAUBAN.COM

Het Office de Tourisme, een paar straten verderop in de rue du Collège, is gehuisvest in het voormalige Collège des Jésuites en bezit erfstukken uit verschillende perioden van de lokale geschiedenis.

Heerschappij van het katholicisme

Ook elders in de stad worden we herinnerd aan het roerige verleden van Montauban. Zo dragen de muren van de Église Saint-Jacques, die majestueus boven de stad uit torent, nog sporen van de belegering in 1621.

De Cathédrale Notre-Dame-de-l'Assomption verwijst naar een ander hoofdstuk uit de geschiedenis. De kathedraal uit 1692 staat voor het einde van de protestantse rebellie in Montauban én voor de nieuwe, glorieuze heerschappij van het katholicisme. Voor de bouw ervan werden dan ook de beste architecten van die tijd ingezet: François d'Orbay, Jules Hardouin-Mansart en Robert de Cotte. Het elegante, in classicistische stijl opgetrokken gebouw wordt dikwijls in één adem genoemd met beroemde kerken uit dezelfde periode, zoals de Église Saint-Roch in Parijs en de Notre-Dame de Versailles. Zonder een bezoek aan dit prachtige monument is uw verkenning van Montauban niet compleet!

Où manger & où dormir?

Les saveurs d'Ingres

Culinaire hoogstandjes in een minimalistische entourage bij het Musée Ingres. Schuif aan voor ravioli met geconfijt konijn of een duifje *en trois façons*.
11, rue de l'Hôtel de ville
82000 Montauban
WWW.LESSAVEURSDINGRES.COM

Abbaye des Capucins

Viersterrenhotel met spa midden in de stad. Comfortabele kamers, luxueuze badkamers, kunstwerken door het gebouw heen.
6-8, Quai de Verdun
82000 Montauban
contact@capucins.fr
WWW.ABBAYEDESCAPUCINS.FR